

ПОМОГАЈ БОГ

ČASOPIS EVANGELSKICH SERBOW

9. číslo

Budyšin, septembr 1956

Lětnik 6

Hrono za měsac septembr

Dosć maš na mojej hnadze, přetož moja móc je w slabych móčna (7. Kor. 12.9)

Myslu sej, zo dyrbi nas dzensnišich křesćanow druhdy změrować, hdyž swj. Pismo nam praji, zo tež wulcy rjekojo wěry biblije, profetojo a japoštoľjo, běchu slabi čłowjekoj. Znajmjeńša je to Pawol krótko do našeho teksta sam wuznal! Wón pisa, zo běše jemu přidaty koľ do čěla, zo by satanowy jandžel jeho z pjasću bil, a zo bě třikroč Knjeza prosyl, zo by wot njeho wotstupil. A Knjezowe wotmoľwenje je naše hrono.

Nichtó njemóže z wěstosću prajić, što to je, mjenujcy „koľ do čěla“ a „satanowy jandžel“. Něšto dobreho na žadyn pad njeje. Hač so jedna wo chorosć, wo spytowanje, wo hinajšu bolosć, je tež skónčnje wšitko wšo jedne. Pawol njemóžeše přeco tak, kaž by rady chcył, tež wón, kiž běše telko dokonjał, dyrbyeše začuwać, kak slaby a njemócnny poprawom běše! A to so njezhubi, hačrunjež někotre razy w horcej modlitwje wo to prošeše.

A tola budže jeho modlitwa wuslyšana a njewostanje bjez wotmoľwy. Knjez jemu praji: Moj luby Pawole, temu dyrbi tak być! Ale budž strošny! Moja hnada je při tebi. Na njej maš dosć! Runje w slabych je moja móc móčna!

A kajki bohaty trošt bě to za Pawola — a je to tež za tebje w twojich slabosćach a stysknošćach a starosćach! Abo nimaš žadnych tajkich, luby buro, rjemjesniko, dželačerjo, přistajeny, luby bratře, luba sotra? Njechaš druhdy zadwělować, zo njecha so polěpšować? Hdyž sy w prawej žiwej wě-rje z Knjezom zwjazany, je potom jeho móc tež w twojej slabosći móčna. Na tym měj dosć!

La.

Z wozjewjenja Swětoweje rady cyrkwjow

5. žnjeńca bě so centralny wob-jerk Swětoweje rady cyrkwjow na jedyn tydžeń w Madžarskej ze-šoľ. Tam bě so slowo wobzamknyło, z kotrehož Wam posledni džěl wozjewjamy:

Swět chce měr. Ale jón njena-maka, doniž njebudu čłowjekoj zwólniwi za njón woprować a so wšitkich činkow wzdać, kotrež k wójnje dowjedu. Chcemy-li ze zymneje wójny wuńć k prawemu měrej, potom je na kóždy pad nuzne, zo mamy respekt před wěrnosću. Čłowjekoj njesmědža so z wotpohladom nahlać ani z wopačnej propagandu so zaslepić. Wšitcy dyrbja wšu možnosć měč so na wšě wašnje wobhonjeć. Čłowjekoj dyrbja swobodu měč, sami spóznać, što je wěrnosć.

Čłowjekoj dyrbja bjez zadžěw-kow móc pućować. Dyrbja so ze swcjim susodom zetkać a jeho ze-

znać móc; a dyrbja w tajkich wo-sobinskih zetkanjach spytać so dorozumić a přecelstwa nawjazać. Na tajke wašnje dyrbitej zaso nowa dowěra a česćownosć nastać. Runje tak dyrbja čłowje-kojo možnotu měč sami wolić, što a na kajke wašnje nad nimi knježi. Dyrbja swobodu měč k Bohu so modlić, wo swojej wě-rje swědčić, swoje džěci dać w tutej swojej wě-rje wukublać w cyrkwi, w šuli a w swobodnych formach młodžinskih zjednoćen-stwow.

Wšitkich křesćijanow namoľ-wjamy, tute wěcy na swoju wu-trobu wzać. Jich dale namoľwa-my, tute naležnosće zastupować w duchu modlitwy a pokuty za to, štož smy w zašlosći skomdžili. To wšitko pak w mjenje našeho Zbóžnika, kotryž je puć a wěrnosć a žiwjenje. (ENO)

Hdže budže přichodny Němski cyrkwinski džeń?

Durinska krajna cyrkej a Mag-deburgski konstistorij stej cyrk-winski džeń přeprasyľoj. Prezidij pak so hišće rozsudil njeje.

(ENO)

Tež Serbja běchu w Frankfurće

Mjez stotysacami zloža přeco zaso serbske narodne drasty na cyrkwinskih dnjach kedžbnosć na so. Tak ma Braniborske cyrkwin-ske łopjeno wobraz z Frankfurta, kotryž pokazuje Serbowki w jich pyšnych drastach na cyrkwinskim dnju.

Serbja běchu so tež zešli pjatk wječor we wosadneje žurli cyrkwje swj. Mateja na Hohenstaufen-straže.

Hdyž so tež zeńdženje njeje dosć derje poradžilo — wosebje so wobžarowaše, zo ani jenički na-

šich serbskich fararjow tam njebě došoľ, — tak je nam tola přeni po-spyt dopokazał, zo běše myslička prawa.

70 lět Bethelske misijonstwo

Započatk požjeńca je 70 lět, zo Bethelske misijonstwo wobsteji. 1886 w Barlinje založene přesydl- so 20 lět pozdžišo 1906 do Bethela, hdžež je nětko wažny džěl Bo-delschinghowych wustawow.

(ENO)

(ENO) W přichodže budžeće kaž džensa hižom husto pod nastaw-kami widjeć tute 3 pismiki. To rěka, zo je powěsć přewzata wot „Evangelischer Nachrichtendienst Ost“.

D. Dr. von Thadden-Trieglaff 65 lět stary

D. Dr. Reinhold von Thadden-Trieglaff swjećeše 13. awgusta swoje 65. narodniny. Jako prezident Němskeho ewangelskeho cyrkwinskeho dnja je wón jena z najwuznamnišich wosobow ewangelskeje cyrkwyje w Němskej a na runje zašłym cyrkwinskim dnju w Frankfurće su jeho zaso wjele džesaćtysac ewangelskich lajikow nazhonili jako swojeho powołaneho zastupjerja. D. von Thadden pak njewobhladyje cyrkwinski dzeń jako wosebite lajiske hibanje pornjo duchownym, ale jako hromadjenje wšěch mocow, kotrež chcedža lajikow přihotować, swój nadawk na swěće spoznać

a dopjelnić. Tak won w Frankfurće cyrkwinski dzeń wotewrjeje praješe: „W tutech dnjach budže so wo to jednać, hač chcemy swoju křesćijansku wěru tež w swojim powołanju kaž tež na socialnym a politiskim polu naložować, abo hač chcemy dale napominanja a slubjenja swjateho Pisma skomdźić.“

Po 1933 je D. von Thadden při boku nawjedcawacych muži wuznawarskeje cyrkwyje přescěhanje a jastwo nazhonil. Za čas wójny bě wón z komandantom belgiskeho města Loewen. Dokelž je tam jako křesćijan jednal, je tež na tutym městnje přewinyl mjezu mjez

prećelom a njeprećelom. 3 lěta po wuswobodženju města Loewen přeprosychu jeho a spožičichu jemu čestne měšćanske prawo. W lěhwje wójnskich jatych bě wón, kotremuž běchu z pjeć synow tři padnyli, wjele tysac jatym wojakam prawy dušowpastyr. Ze wšěch tajkich čěžkich nazhonjenjow spozna, zo so naša křesćijanska wěra njemůže z tym spokojić, zo pod klětku Bože słowo slyšimy, ale zo mamy so wšedny dzeń ze slowom a skutkom jako křesćijenjo wopokazać. Tole spoznawši hromadža ewangelskich lajikow a z teho nastaje Němski ewangelski cyrkwinski dzeń. (ENO)

Moje pućowanje do Jeruzalema

(Farar Wjeńcko-Dešnjanski †)

Ze wšelakich wěcow, kotrež su tam cuzbnikam powědaju, chcu jenož hišće spomnić: Stož chce, može tam někotre wlosy wot Mohamedoweje brody widjeć, kaž tež wěko, kotrež je něhdy Salomonowy row zawodzěwalo. Mohamed je, tak so powěda, 19 zločanych hozdži do njeho zabil, z kotrychž přeco zaso jedyn wupadnje. Hdyž pak posledni wupadnje, budže kónc ze swětom. Cert je raz wšitke hač na polštwarda zwučahał, ale na to zbože je jandžel Gabriel hišće w prawym času dalšemu wučahowanju zadžěwala.

Njedaloko Omaroweje mošeje stej hišće rjane mjeńše twarjenje, tak mjenowany rječazowy dom. Kaž so powěda, da jow Salomon rječaz přecahnyć, kotryž hnydom jedyn staw spuści, hdyž něchtó so jeho dótknje, kotryž je na sudnistwje křiwe přisahala.

Nimo wonka natwarjeneje předownarnej hdžež měšnicy mohamedow na wěstych dnjach předuja, dale nimo wjetšich sydlišćow, kotrež wodu dōstawaju z hatow zady Bethlehem, přindžechmy k dalšej mohamedanskej swjatnicy, k El-Aksa-mošeji, kotraž wšak njeje tak rjana kaž jeje sotra ta Omarowa mošeja. Zastarsku pak běše wona křesćijanska cyrkej. Tam nam pokazachu, štož so nam džiwno zda, stopu 12-lětneho Jezusa. Dale nas dowjedžechu k dwěmaj stolpomaj, kotraž blisko

hromadže stejitaj. Na nimaj, tak nam naš wjednik powědaše, chcedža mohamedanscy spoznać, što do njebjes přindže a što nic. Stož može so mjez nimaj přecišćec, přindže do njebjes. Stož pak je so tu derje živil a njemůže swój tolsty brjuch mjez stolpomaj přecišćec, za teho budu tež njebjeske wrota přewuzke. Husto su tu zadwělowani ruku sami na so zložili. Tohodla staj stolpaj nětk ze železnym pločikom wobdataj.

Dolho hišće přebywachmy na tempowym městnje a spominachmy na časy, hdyž stotysacy ludži ze wšěch krajow swěta tuto město pjelnichu, jako tež naš Wu-možnik tu přebywaše. K ranju je tempowe město z wysokej murju začinjene. Na tamnym boku je Kidronowa nižina a zady njeje zběha so Wolijowa hora. W tutym džělu měšćanskeje murje su tež zločane wrota, kotrež pak su zamurjowane, přetož mohamedanscy wěrja, zo raz na jednym pjatku křesćijanski kral přez tute wrota začehnje a jim swjate město zaso wozmje.

Hladajo přez měšćansku murju widžimy w Kidronowej nižinje wšudžom rowy, tak derje mohamedanske kaž tež židowske. Wo tutym pohrjebnišću so praji, zo jow jónu sudjenje so započnje. Jow budu duše swoje poslednje pruwowanje wobstać dyrbeć. Jandželjo budu pobožnym dušam pomhać a je wobarnować. Bjezbōžnym dušam pak so zlě zeńdze.

My křesćijenjo pak směmy wědjeć, zo možemy swoju nadžiju w žiwjenju a smjerći stajic na teho, wo kotrymž je w 23. psalmje pisane: Hačrunjež chodžu w čěm-nym dole, njeboju so žaneho njezboža; přetož ty sy při mni, twój prut a twój kij troštujetaj mje. Přetož z nim, kotryž je na křižu ze smjerću wojował a je w tutym wojowanju dobyće wobchowal, možemy tež my juskać: Hdže je, smjerc, twoje žahadlo? Hdže je, hela, twoje dobyće? Bohu pak budž džak, kiž je nam dobyće dał přez našeho Knjeza Jezom Chrysta! (1. Kor. 15, 55, 57)

(Přisp. redakcije. Tak daloko mamy čisla Delnjoserbskeho wosadnika z lět 1911 do 1913. Hač je njeboh Wjeńcko ze swojej zajimawej rozprawu w dalšich čislah pokročował, njeje nam znate. Chcemy pak so w knihownjach wobhonjeć a dostanjemy-li dalje pokročowanja do ruki, chcemy je Wam tu dale wozjewjeć.)

Rozhlad, časopis za serbsku kulturu, lětnik VI 1956, ma w swojim 6. čisle rjany nastawk Richarda Zahrodnika: Dopomnjeńki na něhduši „Serbski dom“ w Drježdžanach. Wjeselimo so dobreho ducha tutoho přinoška, kotryž tež wuznam serbskich kemšow za wuchowanje Drježdžanskeho Serbowstwa wuzběhuje.

Złoty kwas

Farar Křižan-Klukšanski, kotremuž bėchmy pŕed lėtom k jeho 75. narodninam mŕhli swoje zbožopŕeća wuprajíc, je lėtsa 15. žnjeńca ze swojej mandželskej swoj złoty kwas swjećil.

Hdyž je so swjatoćnosć w małym wobłuku wotměła, tak bė lubuju jubilarow najwjetše zbože, zo bėše jeju nėtko jenićki syn z nawjećorneje Němskeje na tutym dnju pola njeju.

Tŕoch synow bėštaj měloj. Njezapomnity nam wostanje Křescan Křižan — zawėrnje pobožny křescan a nadobny Serb. Za student-ske lėta bė serbsćinu pŕikladnje nawuknył a lubowaše swoj lud z tak čistej, woporniweje lubosću. Jako wučer chcysė wjesne džėci w pobožnosći a lubosći k swojemu serbskemu narodej wukublać a lėdma bė z tutym rjanym nadawkom započal, bėchu jeho fašisća do Němcow — do Rudnych hor — pŕesadžili. Tam pak njeje dolho byl. Krŕtko po hodžoch 1934 znjezboži smjertnje z motorskim. Wurudženi jeho položichmy na Klukšanskim pohrjebnišću k poslednjemu měrej. Wosebje hnujace, rjane slova rėćeše pŕi jeho rowje jeho luby pŕećel Jurij Henćel, kotryž tehdom hižo smjertnu chorosć we sebi nošeše. Jeho bŕze po Křescanu Křižanu na Chŕosćanskim pohrjebnišću z bolosću pochowachmy.

Ale tež jubilarow druhi syn Mėrcin bė nam jara luby. Hdyž tež njeje serbsku rėć nawuknył, tak je tola z horliwosću njesebićnje zastupował prawa Serbow. Jeho drje mŕzachmy z polnym prawom mjenować „němsce rėćaceho Serba“. Z tutym sprawnym, wėrnym, wėdomostnje zdžėlanym a pobožnym ćłowjekom być spŕećeleny, bė nam wulke zbožo. Mėrcin so njeje z wŕjny wrŕcił. Jako sanitetar pomhaše svojim towaršam pŕez wulku rėku. Hižom bėše wjace krŕc rėku pŕepluwał, doniž so sam w žolmach njezhubi. Wosud mlodeho ćłowjeka, pomhaceho svojim towaršam!

Po stysknym horju je so z lėtami staršeju wutroba zmėrowala w pobožnej dowėrje:

Štož ćini Bŕh, wšo dobre je!

Bŕh Knjez chcyl česćenymaj jubilaromaj dale spožić mily wjećor žiwjenja! W.

Gerhard Tersteegen

(25. 11. 1697

† 3. 4. 1769)

(Pokroćowanje)

W swojej samotnosći mēješe Tersteegen husto dosć z cuzymi duchami wojować. Pŕemyslujo wo wjele sektach w křescijanskej cyrkwi pŕińdže do tajkeho spytowanja, zo skoro dwėlowaše, zo Boh je. Tež ćerpjenje a ćenosć jemu njebėštej. Raz ležeše 10 njeđzel dolho chory we ložu abo na špundowanju. Nichtŕ so wo njeho njestaraše. Tež jeho hospodar ani jonkrŕc jednu svojich služobnych njepŕosla, zo bychy za nim pohladale. Won pak sej mysleše, to dyrbi tak być.

Pjeć lėt bė Tersteegen w swojej ćišinje džėlał, so posćil, so modlił a so na wšelke wašnje duchownje zwućował, tuž spožić jemu Bŕh najzbožnišu hodžinu žiwjenja, kotraž jemu wėstosć wėry hać do jeho smjerće da. Zeleny štwŕtk 1724 bė Tersteegen nutrnje so zanurił do ćerpjenja našeho Zbožnika, wza pjero a napisa ze swojej krvju na papjeru: „Tebi so zapisam, mŕj jenićki Zbožniko Jezom Chryšće, za polne a wėčne swŕjstwo. Wot tuteho wjećora sem njech je tebi moja wutroba w lubosći na wėčne za dolžny džak woprowana. Na wėčne njech so njestawa moja ale twoja wola; rozkazuj, knjež, kraluj we mni!“ Wot tuteje hodžiny sem bė Krystus kral jeho wutroby a žiwjenja.

Tersteegen pėsnješe za tŕn čas wjele w swojej ćišinje. Skŕnćnje so tola rozsudži, zo by džėci swojeho bratra rozwućował. Ludžo pŕichadžachu k njemu. Dowėrjachu so jemu a spowėdachu jemu swoje hrėchi. Lićba tych, kotŕiž chychu jeho slovam posluchać stajnje pŕibėraše. Stwa bėše bŕze pŕepjelnjena. Pŕed durjemi a woknami stejachu ludžo mjelčo, zo bychy jeho slaby hlŕs slyšeli.

Duchowni započachu z klėtkow pŕećiwo Tersteegenej rėćeć a wyšnosć zakaza jeho zhromadžiny. Tersteegen so podwoli a je 10 lėt dolho mjelćal bjez mŕkotanja a hŕkosće. Ale potom dŕńdže znowa k zhromadžizam a nichtŕ sej njezwėri je zakazać, dokelž wšitcy spŕznachu, zo bė Bŕh tutemu muzej wulki nadawk pŕepodał. Pŕeco dale pŕibėraše lićba tych, kotŕiž so w swojej stysknosći na Tersteegena wobroćichu. Zdaloka pŕipućowachu a dyrbjachu husto dosć hodžiny dolho ćakać, doniž njemožachu z nim rėćeć a jemu so spowėdać wšėch hrėchow. Jako 1814 ruscy wojacy pŕez Mŕhlheim ćėhnjechu, wobhonichu so za Tersteegnowym domom a pomodlichu so pŕi jeho rowje. Tež jim bė potajkim Tersteegen znaty.

1769 po ćėžkej chorosći zbožny wasny.

Budyšin —
Pětrowska cyrkej

Simanec četa z Ameriki přeje zbožo k zlotemu kwasej

Mojemu kuzenkej Augustej
Wirtej w Stroži a jeho mandžel-
skej Madleni rodž. Wirtec.

Džens krasny dzeń Wam zaswita,
dzeń teje radosće.
Haj, džens je krasna nježdžela,
kaž hišće njeběše.

Hlej, džens před polsta lětami
o, kajki dolhi čas,
dha bě we Waju mlodosći
tón Waju přeni kwas.

Tuž, hdyž Wój džensa hladataj
na Waj' běh zady so,
dha wěsće spoznać dyrbitaj
„Bóh čini derje wšo.”

A džensa zaso wjesele
za tajki dolhi čas
Wój swjećić možtaj hromadže
tón rjany zloty kwas.

Nowe serbske spěwarske su wušle

To rěka, njejsu wšak nowe, ale
stare su so znowa čišćale. Město
802 kěrlušow maju nowe spěwar-
ske jenož 314 kěrlušow, kotrež
nam zawěrnje dosahaju. Mjez sta-
rymi tola bě tola tak a tak wjele
kěrlušow, kotrež na Božich služ-
bach njespěwachmy. Stare čisla
pak smy wobchowali wuwostajejo
čisla spušćenych kěrlušow. Tak so
naše nowe spěwarske hnydom z
čísłom 4 započnu. Na tajke wašnje
njeje trjeba nowe čisla wutyko-
wać.

Nowe spěwarske maju nětk jara
přijomny format. Wěsće sej tež
někotryžkuli małe nowe kupi, byr-
njež měl hišće tež stare spěwarske.
Wotbyte pak njech su nětk naše
cyle „stare“ spěwarske.

Nowe spěwarske móžeće na far-
stwach abo Serbskej kniharni w
Budyšinje na Pechalekowej hasy
dostać za 4,80 hr.

**Nowi biskupojo w ewangelskich
cyrkwjach Němskeje.** W Lübecku
bu jako naslědnik njeboh biskupa
dra. Pautke prof. dr. theol. Meyer
z Hamburga wot synody woleny
a wot wodžaceho biskupa něm-
skich ew. cyrkwjow dra. Lilje w
Marinej cyrkwi zapokazany.

Džens z džaka polnej wutrobu
Wój spóznać dyrbitaj
tu wulku Božu dobrotu,
z kotrejš je wodžil Waj!

Bóh zdžerž tež hišće dale Waj
při dobrej strowosći,
Waj před njezbožom zakitaj
we Waju starobi.

Kak rjenje hakle budže tam,
hdyž jonu pónđžemy
na zloty kwas teho Jehnjeća,
kiž w njebju swjećimy.

Tuto přeje Wamaj Waju
kuzina w Americy

H. S.

Tež Hamburg dósta po smjerći
stareho biskupa Nolle naslědnika
dra. Hertricha. W Baworskej po-
wola loni synoda jako naslědnika
dra. Meisera rektora Dietzfelbin-
gera. Stary biskup bě znaty jako
muž cyrkwe, kotraž so nacizmej
spjećowaše. Wón bu před něšto
dnjemi z tuteje časnosće do wěč-
nosće w starobje 75 lět wotwo-
łany. Jeho čěło pochowachu w
rōdnym měsće Nürnbergu.

Dupa w nowej
cyrkwi w Zemicach

Minakal. Lětna rozprawa za
1955. Křćenjow běše 30, mjez nimi
15 hólcow. Pačerskich džěci mě-
jachmy 43, mjez nimi 21 hólcow.
Wěrowanjow mějachmy 16. Z tu-
teje časnosće je jich wotešlo 26
wosadnych, mjez nimi 15 mužow.
Spowědných naličichmy 602, mjez
nimi 218 mužow, 384 žonow. Doma
woprawjenych bu 40. Božich
službow mějachmy 93. Žónska
služba so schadźuje w Minakale,
w Chrosće a w Psowjach. Młoda
wosada jenož w Minakale, toho-
runja ewangelske maćerje. Nutri-
nosćow běše 37. W nabožnej wuč-
bje naličichmy wot 1. hač do 6.
lětnika 158 džěci, kotrež so we
8 wotdžělach rozwučuja. Z cyr-
kwje wustupichu 3 mužojo a jena
žona.

Wosebje je nas zrudžila smjerć
Pawola Krawca z Minakala. Wón
běše jow znaty jako čichi a měrny
a džělawy čłowjek. Běše so nar-
rodził 12. 11. 1915 w Čělnom. We
wójnje bu zranjeny a mješe wot
toho časa hišće třěsku železa w
čěle. Loni so poda nazymu do
Drježdžanskeje chorownje, hdžež
jeho operowachu, a we wulkej
slabosći tam 9. oktobra wusny.
Wón zawostaji wudowu a maleho
synka.

Wóslink. Wot cyrkwinskeje
wyšnosće bu wot 26. julija loň-
šeho lěta jako wikar Joachim
Konzendorf posłany, kotryž so
narodzi 1. jan. 1927. We Wóslinku
budže so nětko junu wob měsac
serbski přédować.

Serbska Boža služba w Drjež-
džanach budže 23. septembra 56
15.30 hodž. w Markusowej cyrkwi,
předować budže knjez superinten-
dent Mjerwa-Bukečanski.